

Kozma Géza

Történelmi topográfia

Térképes történelmi feladatok érettségire
készülőknek és középiskolásoknak

ÉRETTSÉGRE

E4

A feladat a zsidó–keresztény vallásra vonatkozik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

A zsidó-keresztény vallás központjai

A képeket kapcsolja a térképen található helyekhez! Írja a táblázatba a kép betűjele mellé a város nevét, és írja mellé a térkép megfelelő számát!

a Dávid

b Mózes

c Jézus születése

d Szentháromság

e Panoniai ókeresztény sírkamra

f Az utolsó vacsora

A kép betűjele	A város neve	A térkép száma
a)		
b)		
c)		
d)		
e)		
f)		

B A források alapján határozza meg az esemény helyét és a hely számát a térképen!

a) „[...] ugyanazon megfontolás által vezérelve, ugyanolyan kiváltságokat adtak az Új Róma legszen-
tebb trónjának, igazságosan úgy ítélve meg, hogy az uralkodóval és a szenátussal megtisztelt
város egyenrangú kiváltságokat élvez a régi császári Rómával, így egyházi ügyekben is ugyanarra
a rangra kell emelni.” (Határozat)

A hely neve:

A térkép száma:

b) „Mivel már régóta fontolgatjuk, hogy a vallás szabadságát nem szabad elutasítani, hanem minden
egyed ember értelmének és akaratának meg kell adni azt a jogot, hogy saját döntése szerint
foglalkozzon az isteni dolgokkal, már korábban arra buzdítottuk a keresztényeket, hogy saját
szektájuk és vallásuk hitét őrizzék. [...] illik a mi időnk nyugalomához, hogy mindenkinek joga legyen
azt az istenséget követni és azt a vallást gyakorolni, amelyiket csak akarja. Ezt azért döntöttük el,
nehogy olyan színben tűnjünk fel, hogy valakit is megcsorbítunk bármilyen szertartásában vagy
vallásában.” (Császári intézkedés)

A hely neve:

A térkép száma:

Az első egyetemes zsinat (görög ikon)

A hely neve:

A térkép száma:

A siralófal

A hely neve:

A térkép száma:

A feladat az Anjou-korra vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

A A térkép alapján döntse el az állításokról, hogy igazak, vagy hamisak! Választását jelölje X-szel!

Állítás	Igaz	Hamis
a) A kiskirályok behódoltatásáig a királyi központ Temesvár volt.		
b) A Frangepán és Babonics családok támogatták I. Károly trónra kerülését.		
c) I. Károly első katonai sikere a rozgonyi csata volt 1312-ben.		
d) Elsőként Borsa Kopasz hódolt be Károlynak.		
e) Utolsónak a délvidéki Csák Máté területét foglalta el 1321-ben.		
f) A királyi hatalom megszilárdítása után a királyi központot áthelyezte Visegrádra.		

B Válaszoljon a kérdésekre!

a) Mikor és hol koronázták törvényesen magyar királlyá I. Károlyt?

A város neve:

Évszám:

b) Melyik államból érkezett Magyarországra I. Károly?

A város neve:

A feladat a magyar városfejlődésre vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

A

Állapítsa meg a leírásokról, hogy melyik városra vonatkozik! Írja a választ a meghatározás után! A térképen szereplő városok közül válasszon!

Meghatározás	A város neve
a) A lengyel határ közelében fekvő szabad királyi város, amelynek polgárai peres ügyekben a tárnokmesterhez fellebbezhetnek.	
b) A nyugati határ mentén fekvő tárnoki város az országba vezető vízi út első kikötője.	
c) A legdélebben fekvő olyan város, amelynek lakói peres ügyekben Nagyszébenbe fellebbeztek.	
d) A személynök fellebbviteli bírósága alá tartozó város egyben érseki székhely is volt.	
e) A személynöki város Horvátország közigazgatási központja, püspöki székhely is volt.	

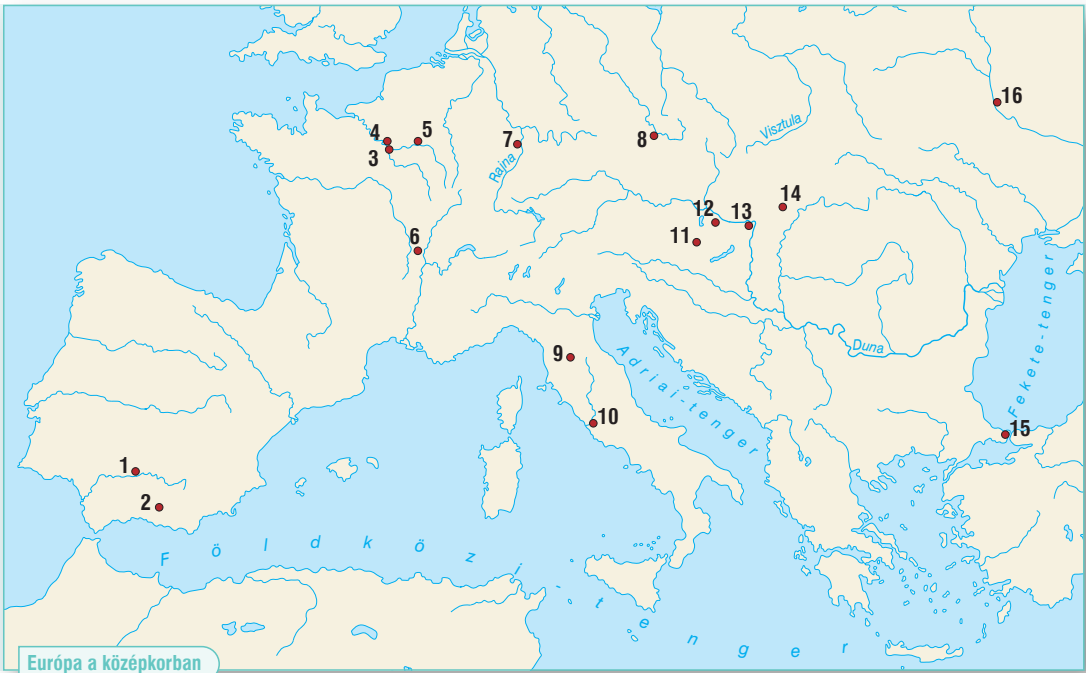
B

Válaszoljon a kérdésekre!

Kérdés	Válasz
a) Mi az összefoglaló neve a Garam menti szabad királyi városoknak?	
b) Milyen várostípusba tartozott a magyar királyok koronázóvárosa?	

E2

A feladat a középkor művelődésére vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

A Írja a táblázatba a kép betűjele alá a térkép megfelelő számát! Négy szám kimarad.

Cluny

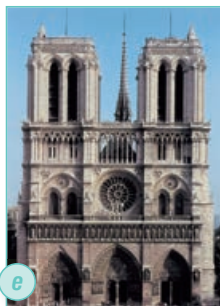
Reims

Speyer

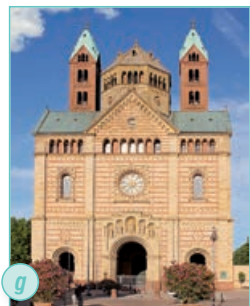
Lehn

Notre-Dame

Róma

Speyer

Kép betűjele	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
Térkép száma													

Firenze

h

Bélapátfalva

i

Firenze

j

Cordoba

k

Visegrád

l

St. Denis

m

B Csoportosítsa a képeken látható épületeket a művészeti stílus alapján! Írja a kép betűjelét a táblázat megfelelő oszlopába! Két betűjel kimarad.

Romanika	Gótika	Reneszánsz

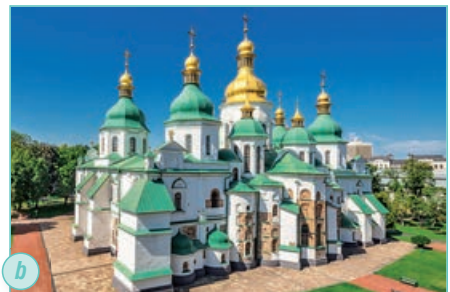
Határozza meg a kimaradt képeken szereplő épületek stílusát!

Betűjel	Stílus

C Nevezze meg az alábbi épületet! Határozza meg a várost, ahol áll, és a térkép megfelelő számát! Írja mellé a művészeti stílust!

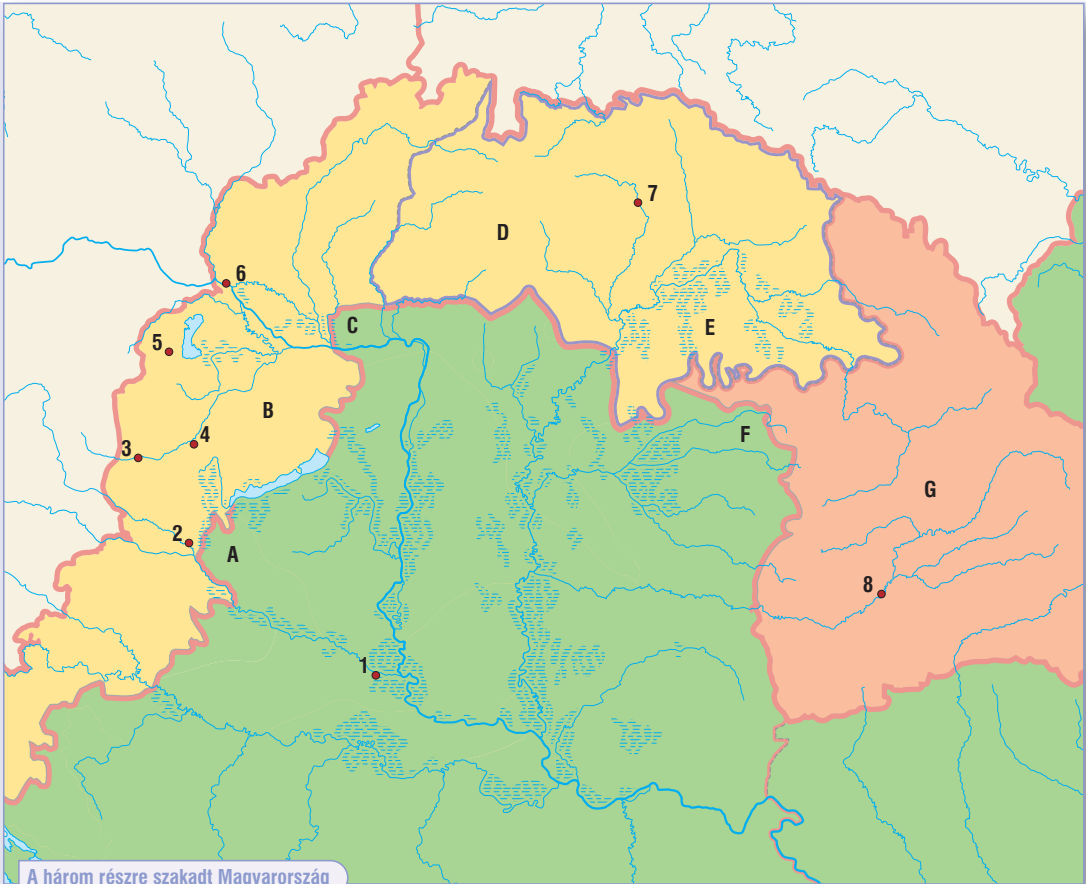
a

b

Az épület neve	A város neve	A térkép száma	Művészeti stílus
a)			
b)			

A feladat a 17. századi Magyarország történetére vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Írja a földrajzi helyek mellé a térkép megfelelő számát (városok), illetve a betűjelét (tartományok)!

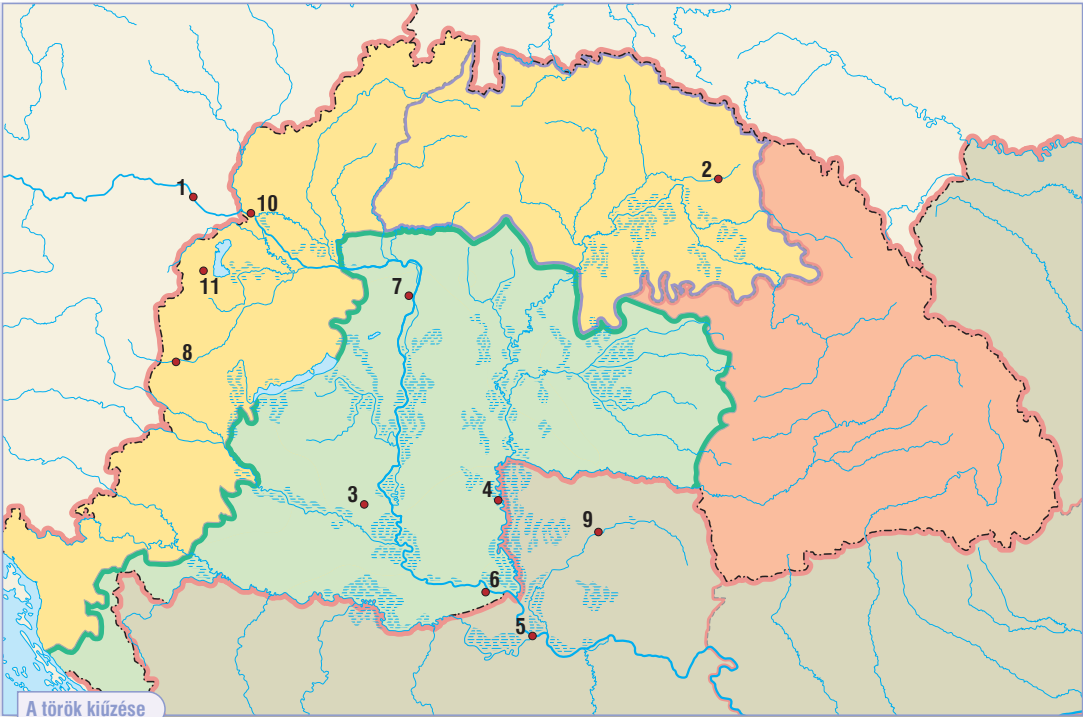
A földrajzi hely neve	Térkép
a) Erdélyi Fejedelemség	
b) Érsekújvári vilajet	
c) Eszék	
d) Felső-magyarországi Fejedelemség	
e) Gyulafehérvár	
f) Hajdútelepülések	
g) Kanizsai vilajet	

A földrajzi hely neve	Térkép
h) Kassa	
i) Magyar Királyság	
j) Pozsony	
k) Sopron	
l) Szentgotthárd	
m) Várad vilajet	
n) Vasvár	
o) Zrínyi-Újvár	

A feladat a török kiűzésére vonatkozik.

A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Nevezze meg az alábbi események helyszínét! Írja a helyszínek neve mellé a térkép megfelelő számát!

Meghatározás	A földrajzi hely neve	Térkép
a) 1699-ben a vár török kézen maradt.		
b) A Habsburgok 1686-ban sikeresen ostromolták a várat.		
c) A Habsburgok és a törökök 1699-ben békét kötöttek.		
d) A helyszín közelsége miatt „második mohácsi csata”-ként emlegetik.		
e) A kuruc mozgalmat a vár bevételével számolták fel 1688-ban.		
f) A magyar rendek 1687-ben lemondtak az Aranybulla ellenállási záradékáról.		
g) A török kiűzését lezáró csatát Savoyai Jenő nyerte 1697-ben.		
h) A törökök 1664-ben vereséget szenvedtek a Habsburgoktól.		
i) A törökök 1683-ban sikertelenül ostromolták a várost.		

A VILÁGHÁBORÚK KORA

Témák	Középszint	Emelt szint
5.1. Az első világháború	A háború jellemzői, hadviselő felek – Magyarország részvétele a háborúban	A világháború kirobbanása, a nyugati front, tengeri hadviselés
5.2. Politikai változások a háború után	A forradalmi átalakulás kísérlete, Tanácsköztársaság, ellenforradalom Magyarországon 1918–1920-ban	Bolszvik hatalomátvétel Oroszországban
5.3. Párizs környéki békek	A trianoni békediktátum születése, tartalma és következményei	A Párizs környéki békek, Közép-Európa átalakítása
5.4. Állam, ideológia és gazdaság a két világháború között	A nemzetiszocialista Németország A kommunista Szovjetunió	A fasiszta állam és ideológia A világgazdasági válság, kezelése az USA-ban
5.5. Politika és gazdaság Magyarországon	Politikai és gazdasági konszolidáció Magyarországon az 1920-as években	A világgazdasági válság hatása, kezelése és következményei Magyarországon az 1930-as években
5.6. Társadalom és életmód Magyarországon	Oktatás és kultúrpolitika Magyarországon	A társadalom és az életmód átalakulása Magyarországon
5.7. A második világháború	A második világháború kitérője, hadviselő felek, a világháború jellemzői (háborús bűnök, polgári célpontok és lakosság elleni erőszak, háterszág, ellenállás)	A második világháború: frontok, fordulópontok, a háború lezárása
5.8. Magyarország a második világháborúban	A területi revízió lépései, az ország hadba sodródásának folyamata	Magyarország háborús részvétele 1944. márciusig
5.9. A holokauszt Európában és Magyarországon	A zsidóság jogfosztásának folyamata és a holokauszt Európában és Magyarországon	
5.10. Magyarország pusztulása	Német megszállás, nyilas diktatúra – a hadszíntérré vált ország, deportálások a Szovjetunióba	A határon túli magyarság tragédiái 1944–46

Fogalmak

villámháború, front, állóháború, hátszország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság, bolsevik, szovjet, örmény népiirtás, egypártrendszer, Kommunista Magyarországi Pártja (KMP), Tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, „vörös térkép”, kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda, totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepció per, Gulag, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemizmus, Führer, SS, Anschluss, kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok, Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségese, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népiirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, málenkij robot

Személyek

II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly, Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert, Jozsif V. Sztálin, Adolf Hitler, Bethlen István, Telesi Pál, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert, Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdozy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztelho Gábor, Richter Gedeon

Kronológia

1914. jún. 28. a szarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. okt. 31. forradalom Mo.-n, 1919. márc.–aug. a Tanácsköztársaság, 1920. jún. 4. a trianoni békediktátum, 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia, 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása, 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szept. 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. jún. 22. a Szovjetunió megtámadása, 1941. jún. 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. dec. 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. márc. 19. Magyarország német megszállása, 1944. jún. 6. partraszállás Normandiában, 1944. okt. 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. máj. 9. az európai háború vége, 1945. aug. 6. atomtámadás Hirosima ellen.

Topográfia

Brit Birodalom, Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország, Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin, Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec-Podolszkij, Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Dzredza, Szolyva

Fogalmak (emelt szint)

Schlieffen-terv, jegyrendszer, Magyar Nemzeti Tanács, pacifizmus, székel hadosztály, demarkációs vonal, népbiztosok, mensevik, Harmadik Birodalom, CSEKA/NKVD, legitimizmus, duce, korporáció, Collegium Hungaricum, dzsentri, vitézi rend, kolhoz, sztahanovizmus, protekcionizmus, közmunkaprogram, minimálbér, kollaboráns, izolacionizmus, Atlanti Charta, a katóni vérengzés, genocidium, nürnbergi törvények, Vasgárda, porrajmos, Maniu-gárda, kollektív bűnösség

Személyek (emelt szint)

Hindenburg, Szamuely Tibor, Prónay Pál, Trockij, Beneš, Piłsudski, Goebbels, Berija, Keynes, Rommel, Zsukov, Eisenhower, Eichmann, Szombathelyi Ferenc, Sztójay Döme

Kronológia (emelt szint)

1914. júl. 28. az I. világháború kitörése, 1915 gorlicei áttörés, 1915–1917 az isonzoí csaták, 1916 Románia belépése az antant oldalán; verduini „vérszivattyú”, 1917 USA belépése a világháborúba, 1918. nov. 3. padovai fegyverszünet, 1919 a versailles-i béke, 1920 a varsói csata, 1921 a Habsburg-ház trónfosztása, a soproni népszavazás, 1936 Berlin–Róma-tengely, 1938 eviani konferencia, 1939–40 szovjet–finn téli háború, 1940 angliai csata, 1941 a romániai holokauszt kezdete, 1942 wannseei konferencia, Midway, El-Alamein, újvidéki mészárlás, 1943 teheráni csúcstalálkozó, 1944. május, a magyarországi deportálások kezdete, 1944. július, a magyarországi deportálások leállítás, 1944. augusztus, Románia átállása a szövetségesekehez, 1944. szeptember, tordai csata, 1944. dec.–1945. febr. Bp. ostroma, 1945 jaltai és potsdami konferenciák, 1945. szept. 2. Japán kapitulál

Topográfia (emelt szint)

Przemysl, Otrantó, Balassagyarmat, Danzig, Szudéta-vidék, Vichy, Kurszk, Varsó, Mauthausen, Jasenovac

E3

A feladat a második világháborúra vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Európa a második világháborúban

Írja az évszámok mellé a helyszín nevét, valamint a térkép megfelelő számát! Egy szám kimarad.

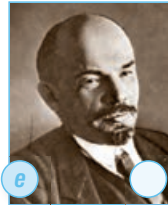
Az esemény ideje	Az esemény helye	A térkép száma
a) 1939. szeptember 1.		
b) 1940. augusztus 30.		
c) 1941. április 6.		
d) 1941. június 22.		
e) 1941. június 26.		
➤ f) 1942. január 4. (mészárlás)		
➤ g) 1942. január 20. (konferencia)		
➤ h) 1942. október 23.		
i) 1943. január 15.		
j) 1943. február 2.		
k) 1944. március 19.		
l) 1944. június 6.		
m) 1944. október 15.		
➤ n) 1944. december–1945. február 13.		
➤ o) 1944. szeptember 15.–október 7.		

E4

A feladat a 20. század első felének történelmére vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Írja a képekhez annak az országnak a számát a térképről, amelynek történelméhez az adott személy kapcsolható!

E1

A feladat a második világháború utáni Ázsia történelmére vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Ázsia a második világháború után

A Párosítsa a politikusok neveit a képekkel! Állapítsa meg, melyik ország politikusai voltak! Írja az államok nevéhez a térkép megfelelő számát! Két szám kimarad.

- a) Begin, M.;   b) Ben Gurion, D.   c) Gandhi,   d) Homeini, R.
e) Ho Si Minh,   f) Husszein, Sz.   g) Szadat, A.   h) Kim Ir Szen,
i) Mao Ce-tung,   j) Nehru, D.

Név				
Ország				
Térkép				

					
Név					
Ország					
Térkép					

B Melyik esemény kapcsolja össze az alábbi három politikusot?

J. Carter

M. Begin

A. Szádát

Esemény:

C Melyik állammal kapcsolhatók össze az alábbi források? Nevezze meg az országot, és írja a név mellé a térkép megfelelő számát!

- a) „Katonai demarkációs [fegyverszünet] vonalat kell megállapítani, és mindkét fél tartozik visszavonni fegyveres erőt ettől a vonaltól két-két kilométerre, hogy demilitarizált [fegyvermentes] övezetet teremtsenek. [...] A demilitarizált övezetnek a katonai demarkációs vonaltól délre fekvő részében a polgári közigazgatásért és a segélyezés megszervezéséért az ENSZ haderejének főparancsnoka felelős.” (Fegyverszüneti egyezmény)

Az ország neve:

A térkép száma:

- b) „Az [országunkban élő] hinduk és a muszlimok két különböző vallási világnézethez, társadalmi szokásrendhez, kultúrához tartoznak. Nem házasodnak és nem is étkeznek együtt, két különböző civilizációhoz tartoznak, amelyek egymással ellentétes elveken nyugszanak.”

Az ország neve:

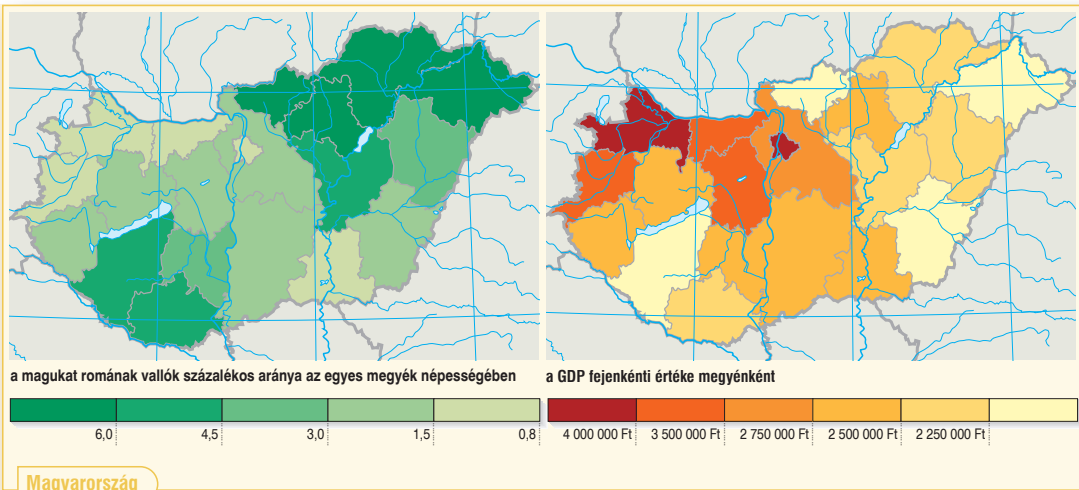
A térkép száma:

- c) „Tíz év alatt 642 000 katonából 470 000-en lettek betegek vagy sérültek, a bevetett állomány 73 %-a. [...] A csapatok közel egyharmada tífusz-, malária-, vérhas- és agyhártyagyulladás fertőzéstől szenvedett, az élőerő-utánpótlás pedig nem érkezett rendszeresen. 27 660-an haltak meg, vagy tűntek el, jó 50 000 volt a sebesültek száma! [...] 1980-tól 1985-ig a 40. hadsereg naponta 69 harcost veszített.”

Az ország neve:

A térkép száma:

A feladat a magyarországi cigányságra vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

Válassza ki a mondatok helyes befejezését! Karikázza be a megfelelő válasz számát!

A) „A cigány munkaképes férfiak többsége döntően szakképzettséget nem igénylő munkakörben vállal munkát. [...] A termelőszövetkezetek és egyes üzemek még ma is gyakran elzárkóznak foglalkoztatásuktól. Az előítéleteknek mélyebb gyökerei vannak falun, és nehezebb a beilleszkedésük. [...]” (Beszámoló a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élő cigányság helyzetéről, 1979)

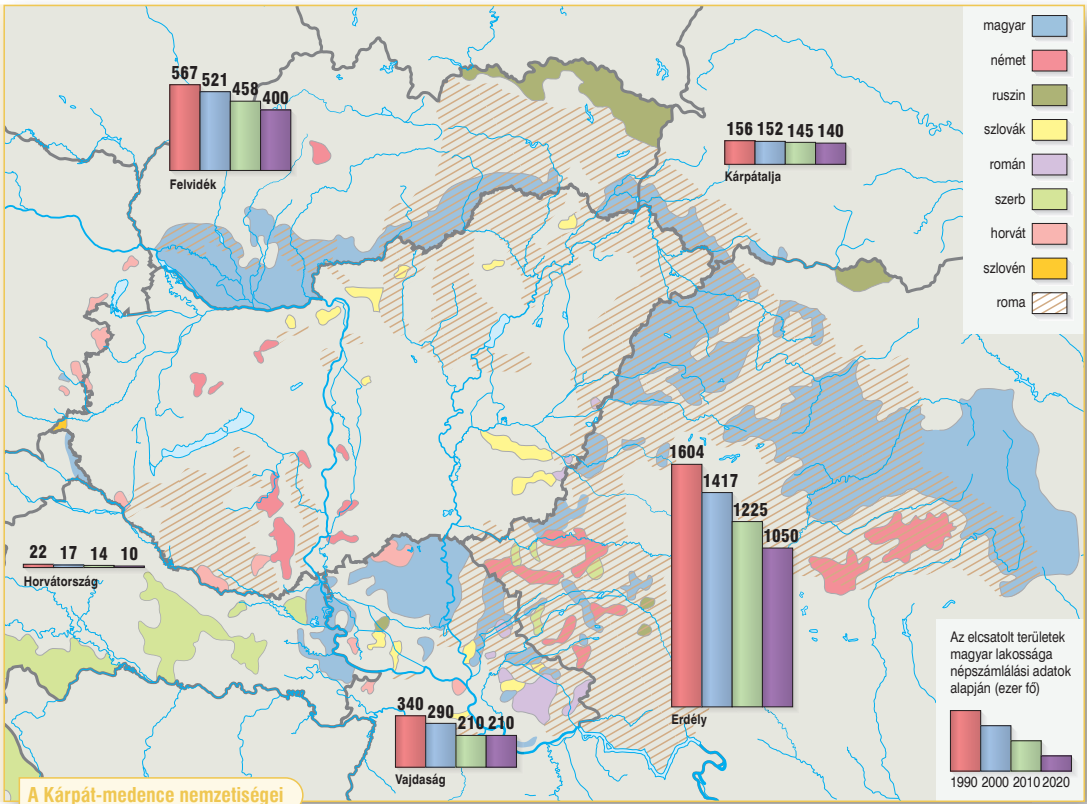
B)

	Cigány	Nem cigány
a) férfi	37,7	9,7
b) nő	41,7	11,8
c) együtt	39,1	10,7

A munkaerőpiacról kiszorultak aránya a rendszerváltás előtt tartósan foglalkoztatottak százalékában Magyarországon 1993-ban

- a) A magukat romának vallók aránya magas volt ....
1. Győr–Moson–Sopron vármegyében.
  2. Szabolcs–Szatmár–Bereg vármegyében.
  3. Csongrád–Csanád vármegyében.
- b) A GDP fejenkénti értéke ...
1. azokban a vármegyékben volt magas, ahol magas volt a romák aránya.
  2. azokban a vármegyékben volt magas, ahol alacsony volt a romák aránya.
  3. nem függött össze a romák arányával.
- c) Nógrád vármegyében magas a munkanélküliségi ráta, mert ....
1. magas az alacsony szakképzettségű romák aránya.
  2. a rendszerváltás után sok munkavállaló költözött a vármegyébe.
  3. magas a magas szakképzettségű romák aránya.
- d) A rendszerváltás után a romák lakta vármegyékben ....
1. új munkahelyeket teremtettek a roma munkavállalók számára, ezért nőtt a GDP.
  2. a foglalkoztatási viszonyok nem változtak, de a GDP nőtt.
  3. az országos átlagnál magasabb lett a munkanélküliség, ezért a GDP csökkent.

5 A feladat a határon túli magyarokra vonatkozik.
A források és ismeretei segítségével oldja meg a feladatokat!

A Állapítsa meg az állításokról, hogy azok igazak vagy hamisak! Választását jelölje X-szel!

Állítás	Igaz	Hamis
a) A határon túli magyarok döntő része Szlovákiában él.		
b) A legnagyobb arányú változás a magyarok számában Horvátországban következett be.		
c) A legnagyobb határon túli magyar közösség nem a határ mentén található.		
d) A szomszédos országokban élő magyarok száma a rendszerváltás óta folyamatosan nő.		
e) A vajdasági Székelyföld szinte tisztán magyarlakta terület.		
f) Szerbia területén a Vajdaságban élnek nagy számban magyarok.		
g) Valamennyi Magyarországgal szomszédos államban jelentős a határ mentén élő magyar kisebbség.		

B A Kárpát-medence magyar lakosságának kb. hány százaléka él a határokon túl? Karikázza be a helyes válasz betűjelét!

- a) 5%   b) 15%   c) 30%